

Protocol Sociale Veiligheid Leren & Leven

Van pesten naar samenwerken

Sint Leonardusschool

Samen op weg.....

1. Inleiding

Het uitgangspunt is het bieden van en versterken van de sociale veiligheid voor alle leerlingen en volwassenen in onze school zodat iedereen met plezier naar school kan gaan en zich optimaal kan ontwikkelen.

Door de focus te leggen op het versterken van sociale veiligheid verwachten en hopen we dat pesten nauwelijks voor zal komen op onze school. We streven niet alleen naar het verminderen van pesten, maar vooral naar het creëren van een sfeer waarin we positief gedrag zien en pesten niet gepast is. Dit doen we door de kwaliteiten van alle leerlingen te erkennen en te stimuleren. We bevorderen daarmee vriendschap en samenwerking om zo uiteindelijk bij te dragen aan een gezondere samenleving.

Dit protocol is opgesteld om goed te kunnen reageren op en in situaties waarin pesten toch gebeurt en een kind wordt gepest of pest. We doen dat door regels en afspraken zichtbaar te maken voor leerlingen en volwassenen zodat als er zich ongewenste situaties voordoen, zij elkaar kunnen aanspreken op deze regels en afspraken. Personeel en ouders (uit de MR) onderschrijven gezamenlijk dit protocol.

Ons protocol sluit aan bij het programma Leren & Leven. We werken volgens de uitgangspunten van dit programma en geven in alle groepen lessen Leren & Leven. Dit betekent bijvoorbeeld dat in onze benadering centraal staat wat we willen zien (aan gedrag) in plaats van wat we níét willen zien.

Niemand wil gepest worden. Als iedereen anderen behandelt zoals hij zelf behandeld wil worden, dan zou er niemand worden gepest. Helaas is dit niet de praktijk. Op scholen wordt regelmatig gepest. Het is belangrijk om dit gegeven serieus te nemen en ermee aan de slag te gaan. Iedereen moet zich veilig kunnen voelen op school en in de klas. Pesten is gedrag dat hoort bij de negatieve cirkel van Denken-Doen-Voelen over jezelf. Ook de leerlingen die pesten voelen zich door hun gedrag slecht over zichzelf.

Ouders zijn de eerste verantwoordelijken voor de opvoeding van hun kind. Bij het kiezen voor RKBS Sint Leonardusschool, sluiten ouders aan bij het geheel van afspraken van de school. Door uw kind in te schrijven op de RKBS Sint Leonardusschool, gaat u akkoord met de inhoud van dit protocol.

1.1 Wanneer is er sprake van plagen en wanneer is er sprake van pestgedrag?

Een vaak gebruikte definitie van pesten komt van Dan Olweus (1993, o.a. in Veenstra, 2005): 'Iemand wordt gepest wanneer hij of zij herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen'. Deze definitie is door verschillende bronnen aangevuld met de volgende criteria:

- er is sprake van een negatieve bedoeling;
- de negatieve handelingen zijn structureel en tegen dezelfde persoon gericht;
- er is sprake van machtsongelijkheid. Pesters staan hoger in de sociale groepshierarchie en/of hebben meer medestanders dan de gepeste.

Pesten is een voortdurend en opzettelijk machtsmisbruik in relaties door herhaald verbaal, fysiek en/of sociaal gedrag met de bedoeling fysieke, sociale en/of psychologische schade te veroorzaken. Het kan gaan om een individu of een groep die hun macht, of waargenomen

macht, misbruikt over een of meer personen die het gevoel hebben niet in staat te zijn dit te voorkomen.

Pesten kan persoonlijk of online gebeuren, via verschillende digitale platforms en apparaten en kan duidelijk (openlijk) of verborgen (verborgen) zijn. Pesten wordt in de loop van de tijd herhaald of kan herhaald worden (bijvoorbeeld door het delen van digitale documenten).

Pesten, in welke vorm of om welke reden dan ook, kan onmiddellijke, middellange en lange termijn gevolgen hebben voor de betrokkenen, inclusief omstanders.

Enkele incidenten en conflicten of gevechten tussen gelijken, zowel persoonlijk als online, worden niet gedefinieerd als pesten.

Wat pesten niet is?

- af en toe - sociale afwijzing of afkeer
- af en toe - nargheid of wrok
- willekeurige daden van agressie of intimidatie
- onderlinge ruzies, meningsverschillen of ruzies.

Deze acties kunnen veel leed veroorzaken. Ze passen echter niet in de definitie van pesten en het zijn geen voorbeelden van pesten, tenzij iemand ze opzettelijk en herhaaldelijk doet (bron: www.stoppestenu.nl).

Plagen is echter iets anders als pesten. Er is hier geen langdurige regelmatige situatie en er is geen sprake van een ongelijke machtsverhouding. Bij plagen is het niet de bedoeling om de gepeste schade toe te brengen. Meestal is plagen niet negatief bedoeld en daarom is het meestal geen probleem voor alle betrokkenen. Plagen vindt vaak plaats voor het oog van de docent, bij pesten is dit niet het geval. Daarom weet een docent zelden uit zichzelf wat er zich precies afspeelt tussen de leerlingen onderling. De docent moet hierover worden geïnformeerd door de leerlingen zelf. Dit bevestigt het gegeven dat het preventief werken aan een verbindend schoolklimaat belangrijk is. Wanneer er een veilig, verbindend schoolklimaat heerst, zullen leerlingen zich veilig voelen om over pestgedrag in gesprek te gaan met een docent.

Is iemand die anderen pest een slecht mens? Deze filosofische vraag is interessant voor leerlingen om er eens bij stil te staan. Iemand die pest is niet per definitie een slecht mens. Iemand die pest heeft vaak een negatief zelfbeeld en heeft te weinig zicht op de effecten van alternatief gedrag.

Vanuit deze gedachte werken we op onze school met het programma Leren & Leven. We gebruiken bij de aanpak van pesten bewust de termen: 'iemand die pest' en 'iemand die gepest wordt'.

Bij het programma Leren & Leven wordt ervan uitgegaan dat in de meeste gevallen dat een leerling die zich gepest voelt, degene die pest niet de bedoeling heeft de ander pijn te doen. Wanneer de gevolgen voor degene die gepest wordt duidelijk worden gemaakt aan de leerling die pest, zijn de meeste leerlingen bereid hiermee te stoppen.

En als dat niet voldoende is, dan wordt duidelijk gemaakt wat de sociale gevolgen voor de leerling die pest zelf zullen zijn (cruciaal in het ontstaan en het in standhouden van pesten zijn de reacties van leeftijdsgenoten op degene die pest. Zolang deze het pesten blijven aanmoedigen, is het voor de leerling die pest moeilijker om hiermee te stoppen. Heerst er in een klas een mentaliteit van respect en vertrouwen, dan zal er minder gepest worden dan wanneer er een onveilige sfeer heerst, waarin leerlingen zich moeten bewijzen en bezig zijn met hun status in de groep). Pesten gebeurt per definitie achter de rug van degene die kan ingrijpen, zoals een

vader/moeder of docent. Dat betekent dat er goed moet worden samengewerkt tussen school en ouders enerzijds en dat leerlingen moet worden geleerd hoe zij kunnen aangeven dat zij zich gepest voelen, of merken dat er in hun omgeving wordt gepest.

2. Creëren van een verbindend schoolklimaat = het versterken van sociale veiligheid en daarmee een preventief pestbeleid

2.1 Onze uitgangspunten

Onze school werkt met het programma 'Leren & Leven'. De filosofie van dit programma 'Wanneer je positief denkt en doet voel je je goed over jezelf. En er is altijd een positieve manier om iets te doen' wordt als algemeen uitgangspunt en visie in onze school gezien. Alle medewerkers zijn (of worden) geschoold in de uitgangspunten en werkwijze van Leren & Leven. De basishouding die hieruit voortvloeit is dat we uitgaan van de talenten, krachten, mogelijkheden van leerlingen, docenten, groep en omgeving. We zijn ons hierbij bewust van: Alles wat je aandacht geeft groeit!

We zijn ons, in ons team, bewust van onze voorbeeldfunctie. Vanuit de sociale leertheorie weten we dat leerlingen leren van het kijken naar gedrag van anderen. In teambijeenkomsten besteden we aandacht aan reflectie op onze eigen rol en ons eigen (pedagogisch) handelen en we investeren in het pedagogisch samenwerken met ouders/opvoeders.

We investeren in een verbindend schoolklimaat door gericht te zijn op

- de intrinsieke motivatie van leerlingen voor positief gedrag;
- de fysieke, intellectuele, sociale als emotionele ontwikkeling van iedere leerling;
- het stimuleren van de dialoog binnen het schoolteam, tussen leerlingen onderling; tussen leerlingen en docenten; tussen schoolteam en ouders;
- samenwerking met en tussen belangrijke leefmilieus van leerlingen;

2.2.1 Intrinsieke motivatie voor positief gedrag

Leren & Leven werkt vanuit de overtuiging dat iedereen zich graag goed wil voelen over zichzelf. De filosofie is: "Wanneer je positief denkt en doet, voel je je goed over jezelf. Er is altijd een positieve manier om iets te doen."

Op onze school leren leerlingen met ondersteuning van de lessen van Leren & Leven dat ze gedachten en emoties hebben en hoe deze gedachten en emoties invloed hebben op (de keuzes die ze maken in) wat ze doen. En dat wat ze doen weer invloed heeft op het gevoel dat ze (over zichzelf) hebben en op de (relaties met) mensen om hen heen. Leerlingen worden zich (meer) bewust dat positief gedrag hen een goed gevoel geeft over zichzelf. Een goed gevoel over jezelf is een beloning die van binnenuit komt en de intrinsieke motivatie voor positief gedrag. Positief gedrag verstrekt het ontwikkelen van zelfvertrouwen en zelfbewustzijn.

2.2.2 Gouden weken & startmodule L&L

Ieder schooljaar wordt in de eerste weken (zgn 'gouden weken') gestart met de startmodule van Leren & Leven. De basisfilosofie en de bijbehorende cirkel: Denken, doen, voelen *over jezelf* worden via verschillende activiteiten geïntroduceerd. Daarnaast is er aandacht voor het gezamenlijk maken van de gedragscode (hoe willen we met elkaar omgaan in onze groep?). Docenten geven erkenning aan het gedrag van de gedragscode dat zij bij de leerlingen zien. Ook

kan de gedragscode met leerlingen worden besproken als het even nog niet zo goed gaat. Ouders worden meegenomen in het gedachtegoed. Tijdens de gouden weken worden daarnaast positieve, groepsvormende activiteiten gedaan.

2.2.3 Talentontwikkeling & zes thema's

Er wordt in ieder leerjaar in het lesprogramma Leren & Leven gewerkt aan zes thema's:

- **Thema 1 Wie ben ik?**
Leerlingen leren dat hoe zij over zichzelf denken van grote invloed is op hoe ze zich voelen (over zichzelf). En dat anderen, zoals familie en vrienden, hier ook invloed op hebben. Ze leren niet alleen dat hun zelfbeeld erg bepalend is voor hoe ze in het leven staan, maar ook dat ze zelf invloed hebben op hun zelfbeeld door wat ze denken en doen.
- **Thema 2 Gezond denken en gezond zijn**
Tijdens de activiteiten en lessen wordt aandacht gegeven aan het belang van een gezonde levensstijl voor lichaam en geest. Er is aandacht voor onderwerpen als gezonde voeding, lichaams- beweging en slaap. Maar bijvoorbeeld ook voor nieuwsgierigheid en voor de werking van het brein.
- **Thema 3 Hoe zorg ik voor mijzelf?**
Binnen dit thema krijgen leerlingen meer inzicht in het eigen gedrag en de gevolgen van de keuzes die ze (kunnen) maken ten aanzien van onderwerpen als tijd, geld, energie en gedrag.
- **Thema 4 Hoe ga ik om met anderen?**
'Behandel anderen zoals je zelf behandeld wilt worden' is het uitgangspunt binnen dit thema. Leerlingen bespreken en oefenen met elkaar wat zij belangrijk vinden in het omgaan met elkaar en hoe ze elkaar kunnen ondersteunen om zich aan de gemaakte afspraken te houden. De lessen gaan over onderwerpen als vriendelijkheid, invoelingsvermogen, samenwerken, positieve communicatie, social media en respect voor iedereen, ongeacht afkomst, cultuur of geloofsovertuiging.
- **Thema 5 Eerlijk tegenover mezelf en anderen**
Het is lang niet altijd gemakkelijk om eerlijk tegen jezelf en anderen te zijn. Toch is dit belangrijk voor het bereiken van de doelstelling het beste uit jezelf te halen. Onderwerpen als vergissingen en misstappen toegeven, groepsdruk en verantwoordelijkheid nemen komen in dit thema aan de orde.
- **Thema 6 Jezelf blijven ontwikkelen**
Er is aandacht voor geloven in eigen kunnen en eigen mogelijkheden, voor het onderzoeken en uitproberen van nieuwe dingen op een verstandige manier, voor het omzetten van bedreigingen in kansen en de moed hebben om het te proberen. Leerlingen denken na over hun dromen en idealen en oefenen met het stellen van doelen.

2.2.4 Verbinding in en rond de school

Leerkrachten initiëren 'positieve acties' passend bij het programma Leren & Leven. Dit kunnen acties zijn gericht op leerlingen, ouders, docenten, de wijk/het dorp enz. Daarnaast denken de leerteams mee bij thema's zoals: borgen en vieren van successen rondom de doelstellingen van

een positief klimaat en talentontwikkeling, communicatie in en vanuit de school;
leerlingparticipatie en educatief partnerschap, inrichting van buitenruimte en school.

Signalen van pesten

Leerkrachten en medewerkers van de school moeten alert zijn op signalen zoals:

- Fysieke tekenen (blauwe plekken, beschadigde eigendommen).
- Verandering in gedrag (teruggetrokkenheid, angst).
- Verminderde prestaties in de klas.
- Onverklaarbare buik- of hoofdpijn.

Preventieve maatregelen

Educatie en bewustwording:

Regelmatige lessen over sociaal-emotionele vaardigheden, respect en empathie door inzet van de methode Leren en Leven.

Klassengesprekken:

Wekelijkse bijeenkomsten waarin leerlingen praten over hun gevoelens en sociale interacties.

Schoolbrede activiteiten:

Projecten en workshops die een gevoel van samenhorigheid stimuleren, zoals de week van gelijke kansen.

Meldings- en rapportagesysteem

Laagdrempelige meldpunten:

Leerlingen en ouders kunnen pesten anoniem melden via de brievenbus van de vertrouwenspersonen in onze school.

Documentatie:

Incidenten worden vastgelegd door de leraar in een vertrouwelijk dossier/Parnassys.

Contactpersoon:

De school heeft een anti-pestcoördinator die alle meldingen bijhoudt en opvolging verzorgt.

Aanpak en interventies

Eerste gesprek:

De leerkracht voert een gesprek met de gepeste en de pester om inzicht te krijgen in het incident.

Ondersteuning voor de gepeste:

Emotionele en sociale begeleiding wordt aangeboden, zoals gesprekken met de leerkracht(en), de vertrouwenspersoon, de kwaliteitscoördinator, de anti-pestcoördinator.

Confrontatie met de pester:

De pester wordt aangesproken op het gedrag en er wordt gezocht naar een oplossing, zoals excuses aanbieden en gedragsverandering bespreken.

Ouders betrekken:

Ouders van zowel de pester als de gepeste worden geïnformeerd en betrokken bij het vervolgproces.

Opvolging:

Na het incident blijven de leerkracht en de coördinator het welzijn van de betrokken leerlingen monitoren.

Sancties (in overleg met kwaliteitscoördinator aantal keer bepalen)

Indien het pestgedrag aanhoudt:

- Waarschuwingen: Officiële waarschuwing aan de pester.
- Gedragsovereenkomst: Schriftelijke afspraken tussen leerling, ouders en school.
- Schorsing: Tijdelijke schorsing van schoolactiviteiten (zie website EduMare voor protocol).
- Overplaatsing: Bij extreme gevallen kan overplaatsing naar een andere klas of school worden overwogen.

Evaluatie en bijstelling

Jaarlijkse evaluatie:

Het protocol wordt jaarlijks geëvalueerd en aangepast op basis van feedback van leerkrachten, leerlingen(raad) en ouders.

Feedback:

Een feedbackformulier WMK wordt jaarlijks gedeeld om suggesties voor verbetering te verzamelen.

Communicatie

Informeren van alle betrokkenen:

Dit protocol wordt gedeeld met leerlingen, ouders en docenten aan het begin van elk schooljaar en is actueel op de website.

Workshops en trainingen:

Leerkrachten volgen workshops over signaleren en aanpakken van pesten indien nodig.

Adviezen voor ouders van kinderen die pesten

1. Blijf kalm en luister:

Probeer niet boos te reageren als je hoort dat je kind pest. Luister naar wat er speelt en laat je kind uitleggen wat er is gebeurd.

2. Stel duidelijke grenzen:

Leg uit waarom pestgedrag onacceptabel is en wat de gevolgen kunnen zijn voor anderen. Zorg ervoor dat je kind begrijpt dat het gedrag niet door de beugel kan.

3. Empathie ontwikkelen:

Help je kind om zich in de ander te verplaatsen. Praat over hoe het voelt om gepest te worden en waarom het belangrijk is om anderen met respect te behandelen.

4. Gedrag positief ombuigen:

Moedig je kind aan om leiderschapsvaardigheden op een positieve manier te gebruiken, zoals anderen helpen of samenwerken bij groepsprojecten.

5. Blijf in gesprek met de school:

Werk samen met leerkrachten of de schoolcoördinator om de situatie te monitoren en te zorgen voor een consequent beleid.

6. Bied steun en begeleiding:

Besprek de redenen waarom je kind pest. Soms is het een uiting van onzekerheid, stress of problemen thuis. Overweeg professionele hulp als er diepere oorzaken zijn.

7. Stimuleer sociale activiteiten:

Laat je kind deelnemen aan activiteiten die positief sociaal gedrag bevorderen, zoals sportteams of hobbyclubs.

[Adviezen voor ouders van kinderen die gepest worden](#)

1. Neem het serieus en luister goed:

Geef je kind de ruimte om zijn of haar verhaal te doen zonder te oordelen. Laat weten dat je het serieus neemt en dat je er bent om te helpen.

2. Geef steun en zelfvertrouwen:

Vertel je kind dat het niet zijn of haar schuld is en dat iedereen respect verdient. Werk samen aan manieren om het zelfvertrouwen te vergroten.

3. Leer weerbaarheidstechnieken:

Besprek hoe je kind assertief kan reageren zonder agressief te zijn. Bijvoorbeeld door rustig te zeggen: "Stop daarmee" en vervolgens weg te lopen.

4. Moedig open communicatie aan:

Zorg ervoor dat je kind altijd weet dat het met jou kan praten over problemen, hoe klein ze ook lijken.

5. Betrek de school:

Informeer de leerkracht of anti-pestcoördinator over het pestgedrag, zodat zij kunnen ingrijpen en toezicht kunnen houden.

6. Zoek sociale steun:

Stimuleer je kind om vrienden te maken buiten de klas of school, zoals bij een sportvereniging of een hobbyclub. Een sterk sociaal netwerk kan het gevoel van eigenwaarde vergroten.

7. Vermijd wraak of agressie:

Moedig je kind aan om niet op dezelfde manier te reageren, omdat dit de situatie vaak alleen maar erger maakt.

8. Zoek professionele hulp indien nodig:

Als het pesten aanhoudt of een grote emotionele impact heeft, kan het nuttig zijn om hulp van een kinderpsycholoog of therapeut in te roepen.

9. Online veiligheid:

Als het om cyberpesten gaat, leer je kind om berichten te blokkeren of te rapporteren en de privacy-instellingen aan te passen. Maak duidelijke afspraken over internetgebruik.

Algemene adviezen voor ouders

- Wees een rolmodel:

Laat door je eigen gedrag zien hoe je anderen met respect behandelt en conflicten op een gezonde manier oplost.

- Stimuleer positieve vriendschappen:

Help je kind om met vrienden om te gaan die positief en ondersteunend zijn.

- Leer je kind om hulp te vragen:

Het is belangrijk dat kinderen weten dat hulp vragen geen teken van zwakte is, maar een moedige stap.

- Creëer een veilig thuis:

Zorg ervoor dat je kind thuis een veilige plek heeft om te ontspannen en tot rust te komen, vooral na vervelende ervaringen op school.

Conclusie

De Sint Leonardusschool streeft naar een schoolomgeving waar pesten geen plaats heeft en waarin alle kinderen zich veilig voelen om te leren en te groeien. Samenwerking tussen school, ouders en leerlingen is essentieel om dit doel te bereiken.